

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566

ดนตรีและเพลงพื้นบ้าน : การพัฒนากิจกรรมดนตรีรองรับสังคมสูงวัยใน จังหวัดบุรีรัมย์

ธิตี ปัญญาอินทร์¹/ เอกชัย ธีรภักดิ์²

¹ผศ. ดร., สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

²ดร., สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

E-mail : thiti.py@bru.ac.th

รับต้นฉบับ 25 พฤษภาคม 2566; ปรับแก้ไข 26 มิถุนายน 2566; รับผิดชอบ 29 มิถุนายน 2566

อีเมล : thiti.py@bru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีและเพลงพื้นบ้านดนตรีเพื่อสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research- PAR) ขอบเขตการวิจัยศึกษากับกลุ่มเป้าหมายการวิจัยคือผู้สูงอายุ เขตเทศบาลตำบลลิสา อำเภอบึงบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 15 คน โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาการจัดกิจกรรมเรียนรู้ดนตรีและเพลงบ้าน โดยเพลงที่ใช้ ทำนองเพลงเขมร หรือมีอีกชื่อว่า เพลงแก้วอริน ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีและเพลงบ้านสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย หัวข้อ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ ลักษณะกิจกรรม และระยะเวลา โดยใช้องกะลู่เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรม 2) ผลการจัดกิจกรรมเรียนรู้ดนตรีสำหรับผู้สูงอายุ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความร่วมมือของผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาล ภาควิชาอื่นๆ ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรม ในหลักสูตรผู้สูงอายุนำร่อง โดยได้สะท้อนผลการดำเนินกิจกรรมและความพึงพอใจในการดำเนินกิจกรรม และต้องการให้มีการนำหลักสูตรผู้สูงอายุนำร่องไปใช้ในโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ

ดนตรีและเพลงพื้นบ้าน กิจกรรมดนตรี สังคมสูงวัย

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566

Music and Folk Songs: the Development of Music Activities to Support the Aging Society in Buriram Province

Thiti Panya-in¹ / Akachai Teerapuksiri²

¹Asst.Prof. Dr., Program in Music Education, Buriram Rajabhat University

²Dr., Program in Music Education, Buriram Rajabhat University

E-mail: thiti.py@bru.ac.th

Received 25 May 2023; Accepted 26 June 2023; Published 29 June 2023

Abstract

This research aimed to develop and study the results of music learning activities and folk songs and music to create a social force to support the aging society in Buriram Province. This research was qualitative research and used the participatory action research process. The target group was elderly people in the Isan sub-district municipality of Mueang Buriram District, Buriram Province. Fifteen people voluntarily participated in the activity. Information was collected through interviews and participatory observation.

The results showed that: 1) The music learning activities were developed using the melody of the Khmer folk song “Kaewrorin”. The form of learning activities for music and folksongs for the elderly consisted of topics, objectives, content, activities, and duration. Angklung was used as a musical instrument in organizing the activities. 2) The results of the music learning activities for the elderly were achieved through the participation process that arose from the cooperation of the elderly in the community, municipality, and other network partners. The senior citizens who participated in the activity expressed their opinions on the activities in the curriculum. Their opinions reflected the results of the activities and their satisfaction with the activities. They also expressed their desire to continue using the curriculum for seniors in senior schools.

Keywords

Folk music and Songs, Music Activities, Aging Society

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ในปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี มีบทบาทต่อชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก ความเจริญก้าวหน้าดังกล่าว ส่งผลให้มีการพัฒนาทางการแพทย์ และสาธารณสุข ทั้งทางด้านเทคโนโลยี วิทยาการใหม่ ๆ กระจายหน่วยบริการสุขภาพและการเพิ่มโอกาสเข้าถึงบริการสุขภาพของประเทศ ในการที่จะป้องกัน ควบคุม บำบัดรักษา และฟื้นฟู ลดความเสี่ยงของการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร รวมทั้งความสำเร็จของการคุมกำเนิด ชะลอการเพิ่มของประชากร ส่งผลให้คนไทยมีอายุยืนยาวเพิ่มขึ้น และทำให้อัตราส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น แต่ถึงจะอายุยืนยาว ใช่ว่าจะมีสุขภาพดีกันทุกคน เพราะเป็นที่รู้กันดีอยู่แล้วว่า วัยสูงอายุเป็นวันที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ

สำหรับประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ พ.ศ. 2548 และกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุ ระดับสมบูรณ์ใน พ.ศ. 2564 หมายถึง สังคมที่มีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด โดยคาดการณ์ว่าใน พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุระดับสุดยอด คือ มีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด การเข้าสู่สังคมสูงอายุ สาเหตุหนึ่งมาจากประเทศไทยประสบความสำเร็จในการวางแผนครอบครัว ในช่วง พ.ศ. 2515 - 2538 ทำให้ประชากรเพิ่มช้าลงอย่างมาก เมื่อ 50 ปีก่อนประชากรไทยเคยเพิ่มด้วยอัตราที่สูงกว่าร้อยละ 3 ต่อปี แต่ปัจจุบันอัตราเพิ่มประชากรได้ลดต่ำลงเหลือเพียงร้อยละ 0.5 ต่อปี (สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2559) นอกจากนั้น ระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่เกิดขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2544 ก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้อายุคาดเฉลี่ย (Life expectancy) ของคนไทยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญโดยอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด (Life expectancy at birth) ของคนไทยเพิ่มสูงขึ้น ทั้งชายและหญิง โดยในช่วงปี พ.ศ. 2543 - 2573 ชายมีอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด 68.15 ปี และหญิงมีอายุคาดเฉลี่ย เมื่อแรกเกิด 72.39 ปี ประกอบกับประชากรรุ่นเกิดล้าน (ประชากรที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2506 - 2526 ซึ่งมีมากกว่า 1 ล้านคนในแต่ละปี) กำลังเคลื่อนเข้าสู่กลุ่มประชากรสูงอายุ (สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2559) ผู้สูงอายุของประเทศไทย ใน พ.ศ. 2560 มีจำนวนทั้งสิ้น 11,312,447 คน เป็นชายจำนวน 5,083,681 คน (ร้อยละ 44.94) และหญิง 6,228,766 คน (55.06) โดยจำแนกตามกลุ่มช่วงวัย โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยต้น (60 - 69 ปี) ร้อยละ 57.4 กลุ่มวัยกลาง (70 - 79 ปี) ร้อยละ 29 และกลุ่มวัยปลาย (80 ปีขึ้นไป) ร้อยละ 13.6 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560)

สำหรับจังหวัดบุรีรัมย์มีประชากรผู้สูงอายุ 252,165 คน (สถิติข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุ ปี 2562) นับเป็นจังหวัดที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในขณะเดียวกันจังหวัดบุรีรัมย์กำลังเป็นเมืองที่ได้รับความนิยมด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬา มีความเติบโตแบบก้าวกระโดด ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพของคนจึงมีความจำเป็นและผู้สูงอายุสามารถพัฒนาเพื่อเป็นศักยภาพของเมืองท่องเที่ยวได้ การใช้พื้นที่ทางสังคมเพื่อพัฒนาสุขภาวะสังคมสูงวัย ไม่ว่าจะเป็นวัด ลาน กิจกรรม หรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งมีเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนา และส่งเสริมสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยการสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมและสร้างชุมชนที่มีการรับรู้และสามารถสร้างสังคมที่มีคุณภาพและสังคมที่รองรับผู้สูงอายุได้อย่างมีความเป็นส่วนตัว อิสระ และเต็มใจที่สุด เป็นต้น

ปัจจุบันจังหวัดบุรีรัมย์กำลังได้รับการยกระดับขีดความสามารถในการเป็นศูนย์กลางของธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว อาจจะส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของกลุ่มผู้สูงวัย อาจเกิดภาวะต่างๆ ที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยในพื้นที่เทศบาลตำบลอีสาน เป็นพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว เนื่องจากนโยบายการพัฒนาเมืองซึ่งที่ปรากฏเป็นชัดเจนคือ การจัดแข่งขันฟุตบอล และการจัดการแข่งขันแข่งรถระดับโลกซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจจะส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของสังคมผู้สูงวัย ในเขตเทศบาลตำบลอีสาน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบในพื้นที่ก็ได้ตระหนักถึงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งเทศบาลตำบลอีสานก็ได้มีการจัดกิจกรรมในรูปแบบของโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยใช้ชื่อว่า “โรงเรียนสุขสมวัย” ซึ่งมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องแต่พบว่ยังไม่มีการจัดในรูปแบบของการเรียนรู้ดนตรี

ดังนั้นการวิจัยเรื่องดนตรีและเพลงพื้นบ้าน : การพัฒนากิจกรรมดนตรีรองรับสังคมสูงวัย ในจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีและเพลงพื้นบ้านดนตรีเพื่อสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งบทเพลง เขมาแหมร์ เป็นทำนองเพลงพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมและมีการนำมาปรับและเรียบเป็นเพลงร้องสมัยนิยม จึงทำให้บทเพลงได้รับความนิยมของผู้ฟังในทุกช่วงวัย ซึ่งจะมีส่วนช่วยส่งเสริมสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยการสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมและสร้างชุมชนที่มีการรับรู้และนำเอาเพลงพื้นบ้านดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของการเชื่อมโยงกับผู้สูงอายุสามารถสร้างสังคมที่มีคุณภาพและสังคมที่รองรับผู้สูงอายุได้อย่างมีความเป็นส่วนตัว อิสระ และเต็มใจที่สุด รวมทั้งเป็นเปิดโอกาสให้ผู้สูงวัยได้เรียนรู้ดนตรีเพื่อเสริมสร้างสภาวะทางสังคม การมีส่วนร่วมทางสังคม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงความ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566

จำเป็นและประโยชน์ที่จะได้รับจึงได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ดนตรี โดยมุ่งเน้นบูรณาการเนื้อหาสาระทางดนตรีที่เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นและดนตรีร่วมสมัย เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้และสร้างเจตคติที่ดีต่อดนตรีที่ผู้สูงวัยได้รับฟังตามสภาวะสังคมหรือโอกาสต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมผู้สูงวัยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แต่ต้องเรียนรู้และอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทางคมนี้นี้ให้ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

พัฒนาและศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีและเพลงพื้นบ้านดนตรีเพื่อสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รวมทั้งการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการกำหนดแก่นสารจากการตีความ (Thematic Analysis) โดยคณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การจัดเวที และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลสนับสนุนในประเด็นต่างๆ โดยผู้ศึกษาเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการจำแนกข้อมูลต่างๆ ที่เก็บรวบรวมมาได้มาพิจารณาเชื่อมโยงประเด็นในการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย มี 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คือ ผู้สูงอายุในหมู่บ้านโคกหัวช้าง หมู่ที่ 3 ตำบลอิสาน อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

กลุ่มที่ 2 คือ ตัวแทนชุมชน กลุ่ม องค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ

กลุ่มที่ 3 คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง
รวม 3 กลุ่ม ไม่เกิน 40

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า

การพัฒนาการจัดกิจกรรมเรียนรู้ดนตรีและเพลงพื้นบ้าน โดยเพลงที่ใช้ทำนองเพลง
เขมาแมร์ หรือมีอีกชื่อว่า เพลงแก้วรอริน

เขมาแมร์ (แก้วรอริน) เป็นเพลงพื้นบ้านอีสานใต้ ซึ่งจัดอยู่ในประเภท กัณฑ์กรรม ซึ่งใน
ปัจจุบันมีการพัฒนาเพลงประเภทกัณฑ์กรรมให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์เพลง
เขมาแมร์ และนำมาเป็นบทฝึกประกอบการจัดกิจกรรมดนตรี โดยมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โครงสร้างของทำนองเพลงเขมาแมร์

เขมาแมร์ (แก้วรอริน)

ภาพที่ 1 โน้ตเพลงเขมาแมร์

เมื่อวิเคราะห์โครงสร้างทางดนตรีของทำนองเพลงเขมาแมร์พบว่า

1) บันไดเสียง (Scale) เพลงเขมาแมร์ เป็นเพลงที่ใช้กลุ่มเสียง 7 เสียง ที่อยู่ในโครงสร้างบันไดเสียงหลัก (Major scale)

2) หลักเสียง เป็นเพลง ที่ยืนเสียงสำคัญที่ขึ้นที่ 6 ของกลุ่มเสียง C D E - G A ในทุกประโยคของเพลง เทียบได้กับบันไดเสียง (Scale) ของดนตรีตะวันตก คือ C Major

3) รูปแบบ (Form) โดยสามารถแบ่งเป็น 3 กลุ่มทำนอง คือ A/B/C ดังนี้
ทำนองที่ 1 เปิดด้วยเสียงด้วยโน้ต A ซึ่งเป็นโน้ตในลำดับขั้นที่ 6 ของโน้ต C ถึง A ใน Pentatonic scale ในห้อง ที่ 1 ถึงห้องที่ 4 และห้องที่ 5 ถึง ห้องที่ 8

ทำนองที่ 2 ตกแต่งทำนองและจบด้วย โน้ตขั้นที่ 5 (G) ของกลุ่มเสียง C D E - G A ในห้อง ที่ 8 จังหวะที่ 2 ในจังหวะยก ถึงห้องที่ 12

ทำนองที่ 3 ตกแต่งทำนองและจบด้วย โน้ตขั้นที่ 5 (G) ของกลุ่มเสียง C D E - G A ในห้อง ที่ 12 จังหวะที่ 3 ถึงห้องที่ 16

ทำนองที่ 3 ตกแต่งทำนองและ จบด้วยโน้ตขั้นที่ 6 (A) ของกลุ่มเสียง C D E - G A

โดยรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีและเพลงพื้นบ้านสำหรับผู้สูงวัย ประกอบด้วย หัวข้อ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ ลักษณะกิจกรรม และระยะเวลา โดยใช้ฮองกะลุงเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรม

กิจกรรมดนตรีร้องรับส่งคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นรูปแบบ “กิจกรรมดนตรีและเพลงอีสานใต้สำหรับผู้สูงวัย” โดยได้นำเสนอต่อกลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน และตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการการวิจัยในพื้นที่ หมู่บ้านโคกหัวช้าง หมู่ที่ 3 ตำบลอีสาน อำเภอบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดในการพัฒนา และสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเก็บข้อมูลวิจัยในการพัฒนากิจกรรมดนตรีสำหรับผู้สูงอายุนำร่องอย่างมีส่วนร่วมที่เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมผู้สูงวัย หมู่บ้านโคกหัวช้าง หมู่ที่ 3 ตำบลอีสาน อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างหลักสูตรผู้สูงอายุนำร่อง โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) คือ การจัดเวทีเพื่อสร้างกิจกรรมดนตรีและเพลงอีสานใต้สำหรับผู้สูงวัย ผ่านกิจกรรมวงดนตรีฮองกะลุง ในหมู่บ้านโคก

หัวข้อ 3 ตำบลอีสาน อำเภอบึงพลาญชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการจัดเวทีระดมความคิดเห็นในการสร้างหลักสูตรที่พึ่งตนเองในชุมชน และลดการพึ่งพาจากภายนอก โดยกิจกรรมที่ได้พัฒนานำร่อง ควรมีจุดเน้นอย่างน้อย 3 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับดนตรีที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน โดยพึ่งพาจากสิ่งที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

2) ด้านดนตรีวัฒนธรรม และดนตรีในวิถีชุมชน ที่ใช้ผู้รู้ในชุมชน หรือผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้สูงอายุในชุมชนร่วมกัน รวมทั้งยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนของท้องถิ่นที่สำคัญ และการสนับสนุนจากเทศบาลเพื่อให้เกิดการนำวัฒนธรรม และวิถีชีวิตในชุมชนเป็นสินค้าที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

3) ด้านดนตรีสำหรับกิจกรรมนันทนาการและการให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพแก่ผู้สูงอายุในชุมชน โดยเทศบาลตำบลอีสาน จัดกิจกรรมด้านการเรียนรู้ดนตรีให้แก่ผู้สูงอายุ หรือเป็นแหล่งกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดนตรีเสริมสร้างสุขภาวะ โดยอาศัยภาคีเครือข่ายในท้องถิ่นด้านสุขภาพ เช่น กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เป็นต้น

จากการศึกษาเอกสารและกลุ่มเป้าหมายเพื่อเก็บข้อมูลวิจัยในการสร้างกิจกรรมดนตรีและเพลงอีสานใต้สำหรับผู้สูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ นำร่องอย่างมีส่วนร่วมที่เป็นนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างนวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านการเรียนรู้ดนตรีสำหรับการสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีเนื้อหาสาระดังนี้

1. สาระสำคัญ

ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของสังคม วัฒนธรรมของมนุษย์ พัฒนาการทางสังคมของมนุษย์เรานั้นมีการนำดนตรีมาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางสังคม ดนตรีจึงเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การทำกิจกรรมทางสังคมได้เป็นอย่างดี ซึ่งสังคมผู้สูงวัยก็สามารถที่จะใช้ดนตรีเป็นสื่อกลางในการทำกิจกรรมร่วมกันได้

2. กำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้

2.1 เพื่อสร้างความเพลิดเพลิน ผ่อนคลาย ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

2.2 เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์กับสังคมมากขึ้น ช่วยเพิ่มคุณค่าในตัวเอง ลดความซึมเศร้า และความรู้สึกโดดเดี่ยวของผู้สูงอายุ

2.3 เพิ่มระดับคุณภาพชีวิต ผ่านกิจกรรมในหลักสูตรดนตรี

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566

3. ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้

กำหนดให้เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมอยู่ระหว่าง 100 – 150 นาทีต่ออาทิตย์ โดยกำหนดให้ใช้เครื่องดนตรีอังกะลุง แผนการจัดกิจกรรมประกอบด้วย 1. เรียนรู้จังหวะ 2. เรียนรู้ทำนอง 3. ฟังปฏิบัติ 4. บรรเลงร่วมกัน 5. การแสดง

4. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

ดำเนินการจัดกิจกรรม จำนวน 4 ครั้ง โดยใช้เครื่องดนตรีอังกะลุง บรรเลงทำนองเพลงพื้นบ้านอีสานใต้ “บทเพลงเขมาแมร์” ดังนี้

ที่	กิจกรรม	ระยะเวลา	เป้าหมาย
1	- ดนตรีกับสุขภาพ - รู้จักทำนองเพลง - รู้จักเครื่องดนตรีอังกะลุง	ครั้งที่ 1	เข้าใจแนวทางและกระบวนการเรียนรู้
2	- รู้จักสัญลักษณ์ในปฏิบัติและฝึกปฏิบัติอังกะลุง ตามสัญลักษณ์	ครั้งที่ 2	เข้าใจสัญลักษณ์และปฏิบัติตามสัญลักษณ์ได้
3	- ฝึกปฏิบัติอังกะลุงตามทำนองเพลง	ครั้งที่ 3	ปฏิบัติตามสัญลักษณ์และทำนองเพลงได้
4	- การบรรเลงร่วมกัน - การสรุปและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์	ครั้งที่ 4	บรรเลงเพลงร่วมกันได้ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ทั้งนักวิจัยและครูดนตรี

2) ผลการจัดกิจกรรมเรียนรู้ดนตรีสำหรับผู้สูงวัย ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความร่วมมือของผู้สูงวัยในชุมชน เทศบาล ภาควิชาอื่นๆ ผู้สูงวัยที่เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมในหลักสูตรผู้สูงวัยนาร่อง โดยได้สะท้อนผลการดำเนินกิจกรรมและความพึงพอใจในการดำเนินกิจกรรม และต้องการให้มีการนำหลักสูตรผู้สูงวัยนาร่องไปใช้ในโรงเรียนผู้สูงวัยอย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมดนตรีและเพลงพื้นบ้านสำหรับสังคมผู้สูงวัย ในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้นำไปใช้เพื่อนำร่อง อย่างมีส่วนร่วมที่เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของบุรีรัมย์ได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในหลักสูตรดนตรีและเพลงพื้นบ้านสำหรับสังคมผู้สูงวัย ในจังหวัดบุรีรัมย์ นำร่องโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) คือ

การจัดเวทีเพื่อสร้างหลักสูตรดนตรีและเพลงพื้นบ้านสำหรับผู้สูงวัยนาร่องที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนผู้สูงวัย “วิถีดนบุรีรัมย์” ในหมู่บ้านโคกหัวช้าง หมู่ที่ 3 ตำบลลิสน อำเภอบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการจัดเวทีระดมความคิดเห็นในการสร้างหลักสูตรที่พึ่งตนเองในชุมชน และลดการพึ่งพาจากภายนอก

ผู้วิจัยได้ใช้เวทีในการวิจัยในการนำเสนอกิจกรรมดนตรีและเพลงพื้นบ้านสำหรับสังคมผู้สูงวัย ในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยให้ตัวแทนผู้สูงวัย ผู้นำชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้แก่ ผู้แทนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ได้มีส่วนในการเลือกหัวข้อในกิจกรรมดนตรีสำหรับผู้สูงอายุ นาร่องเพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมในหลักสูตรซึ่งจากเวทีดังกล่าว ได้เห็นชอบให้นำกิจกรรมในหัวข้อกิจกรรมดนตรีและเพลงพื้นบ้านสำหรับสังคมผู้สูงวัย ในการจัดกิจกรรมนาร่องโรงเรียนผู้สูงวัย เทศบาลตำบลลิสนได้ โดยใช้เป็นกิจกรรมทดลองนาร่องในการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรผู้สูงวัยนาร่องตามหลักสูตรผู้สูงวัยโรงเรียนผู้สูงวัยเทศบาลตำบลลิสน ได้ดำเนินการกิจกรรมตามหลักสูตรดนตรีและเพลงพื้นบ้านสำหรับสังคมผู้สูงวัย ได้ดำเนินการจัดให้มีกิจกรรมร่วมกัน

กิจกรรมที่ได้ดำเนินการตามหลักสูตรผู้สูงอายุที่นาร่องทดลองใช้นั้นสามารถดำเนินการได้ ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรดนตรีและเพลงพื้นบ้านสำหรับสังคมผู้สูงวัย ในหมู่บ้านโคกหัวช้าง หมู่ที่ 3 ตำบลลิสน อำเภอบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามหลักสูตรผู้สูงอายุนาร่อง

การประเมินผลกิจกรรมโดยพบว่ากิจกรรมตามหลักสูตรผู้สูงวัยสามารถนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมผู้สูงวัยในโรงเรียนผู้สูงวัยนาร่องได้ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความร่วมมือของผู้สูงวัยในชุมชน เทศบาล ภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ซึ่งเมื่อนาร่องกิจกรรมตามหลักสูตรเสร็จสิ้น ผู้สูงวัยที่เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมในหลักสูตรผู้สูงวัยนาร่อง โดยได้สะท้อนผลการดำเนินกิจกรรมและความพึงพอใจในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว และต้องการให้มีการนำหลักสูตรผู้สูงวัยนาร่องไปใช้ในโรงเรียนผู้สูงวัยอย่างต่อเนื่อง

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนากิจกรรมดนตรีและเพลงพื้นบ้านสำหรับสังคมผู้สูงอายุ ในจังหวัดบุรีรัมย์ การพัฒนากิจกรรมดนตรีและเพลงพื้นบ้านสำหรับสังคมผู้สูงอายุ ในจังหวัดบุรีรัมย์ เพลงที่ใช้ในการสร้างนวัตกรรมครั้งนี้ คือ เพลงเขมาแมร์ หรือมีอีกชื่อว่า เพลงแก้วอริน หลักสูตรดนตรีและเพลงพื้นบ้านดนตรีเพื่อสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างนวัตกรรมการเสริมสร้างแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมผ่านการเรียนรู้ดนตรีสำหรับการสร้างสังคมคุณภาพทุกช่วงวัยรองรับสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์ กิจกรรมมีเนื้อหาสาระ ประกอบด้วย สาระสำคัญ กำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผล

จากแนวทางกิจกรรมดนตรีและเพลงพื้นบ้านสำหรับสังคมผู้สูงอายุ ในจังหวัดบุรีรัมย์ จะเป็นแนวทางที่นำไปสู่การระดมความคิดเห็นในเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและกำหนดหัวข้อวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ ลักษณะกิจกรรมและระยะเวลาเพื่อจัดทำเป็นหลักสูตรนำร่องในการวิจัยในขั้นตอนต่อไป

2. ผลประเมินผลกิจกรรม พบว่ากิจกรรมตามหลักสูตรผู้สูงอายุสามารถนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุนำร่องได้ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความร่วมมือของผู้สูงอายุในชุมชน เทศบาล ภาศิเครือข่ายอื่น ๆ ซึ่งเมื่อนำร่องกิจกรรมตามหลักสูตรเสร็จสิ้น ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมในหลักสูตรผู้สูงอายุนำร่อง โดยได้สะท้อนผลการดำเนินกิจกรรมและความพึงพอใจในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว และต้องการให้มีการนำหลักสูตรผู้สูงอายุนำร่องไปใช้ในโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนากิจกรรมดนตรีและเพลงพื้นบ้านสำหรับสังคมผู้สูงอายุ ในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การวิเคราะห์บริบทชุมชน การนำเสนอข้อมูลต่อเวทีชุมชนเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การทดลองนำร่อง และการประเมินผล ทำให้เกิดกิจกรรมดนตรีสำหรับผู้สูงอายุดำเนินการตาม

“วิถีคนบุรีรัมย์” โดยเน้นรูปแบบกิจกรรมการศึกษาอบรมและการศึกษาตลอดช่วงวัยของผู้สูงอายุซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ในด้านโดยส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ รวมทั้ง จัดทำหลักสูตรพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับวัย สมรรถนะทางกาย ลักษณะงาน และส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกันระหว่างรุ่น เพื่อเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ชุมชนผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ (แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12, ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2542 และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2564) ซึ่งการดำเนินกิจกรรมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่หลักในการดำเนินกิจกรรมตามหลักทฤษฎีกิจกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Kossith, 1988 อ้างในเอกพิชญ์ ชินะช่วย, 2557) โดยแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่ดำเนินการนั้นทำให้ตนเองรู้สึกว่าเป็นผู้ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อสังคม และผู้สูงอายุยังต้องการพื้นที่ทางสังคมและเชื่อว่าการเข้าร่วมกิจกรรมจะทำให้เกิดการพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพใจ และชุมชนยังได้ประโยชน์ด้วย

กิจกรรมดนตรีและเพลงพื้นบ้านสำหรับสังคมผู้สูงอายุ ในจังหวัดบุรีรัมย์ จะเป็นแนวทางที่นำไปสู่การระดมความคิดเห็นในเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและกำหนดหัวข้อ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ ลักษณะกิจกรรมและระยะเวลาเพื่อจัดทำเป็นรูปแบบกิจกรรมดนตรี (Model) โรงเรียนผู้สูงอายุนำร่องที่ผ่านกระบวนการรับรองจากเวทีชุมชนที่เกิดการมีส่วนร่วมนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจของชุมชนเอง ได้กิจกรรมดนตรีผู้สูงอายุนำร่องสำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลลิสาณ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ การเสริมความรู้ของคนในชุมชน โดยการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุที่เกิดความสุขและกิจกรรมที่ใช้ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น เพลงพื้นบ้าน ด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิต การทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อการสืบสานวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่นสามารถส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ของคนในชุมชนได้ การสานสัมพันธ์ระหว่างผู้รู้ในชุมชนด้านวัฒนธรรมปัญญาท้องถิ่น ด้านนันทนาการและสุขภาพ การส่งเสริมนันทนาการในชุมชน และการส่งเสริมเป็นด้านที่ได้รับความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ และผลจากการบรรเลงดนตรีที่มีต่อการเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุ และพบว่างานวิจัยของประนอม โอทกานนท์, รัชนิกรณ์ ทรัพย์กรานนท์, วารี กังใจ และสิริลักษณ์ โสมานุสรณ์ (2557) ได้การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องทักษะการจัดการความรู้ด้านการสร้างเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งใช้หลักสูตรสร้างแบบวัดความรู้ 3 ด้าน คือ “การสร้างเสริมสุขภาพ”

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566

“การจัดการความรู้” และแบบ “ประเมินทักษะการแสดงออกของผู้รู้” ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวสะท้อนกระบวนการบูรณาการความรู้ในชุมชนท้องถิ่นกับหลักสูตรผู้สูงอายุ และกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนด้วยกันเอง และการสร้างความยั่งยืนให้แก่การดำเนินกิจกรรมตามหลักสูตรผู้สูงอายุนำร่องของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลลิสาณได้ เกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุที่มีศักยภาพเพื่อให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาไปสู่การมีชีวิตบนพื้นฐานของผู้สูงอายุที่มีคุณค่า โดยที่สอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่มุ่งไปที่การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ สุมาลี สังข์ศรี (2544) และความต้องการของผู้สูงอายุจากหลักสูตรผู้สูงอายุดังกล่าวสามารถทำให้ผู้สูงอายุเกิดศักยภาพในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของตนเองสามารถแสดงศักยภาพได้อย่างเต็มที่ สังคมยอมรับและเป็นประชากรในวันที่มีคุณภาพ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2559 และณัฐริตา เทวเลิศสกุล และคณะ, 2559)

การประเมินผลกิจกรรมตามหลักสูตรผู้สูงวัยสามารถนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมผู้สูงวัยในโรงเรียนผู้สูงอายุนำร่องได้ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความร่วมมือของผู้สูงวัยในชุมชน เทศบาล ภาศิเครือข่ายอื่นๆ ซึ่งเมื่อนำร่องกิจกรรมตามหลักสูตรเสร็จสิ้น ผู้สูงวัยที่เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมในหลักสูตรผู้สูงอายุนำร่อง โดยได้สะท้อนผลการดำเนินกิจกรรมและความพึงพอใจในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว และต้องการให้มีการนำหลักสูตรผู้สูงอายุนำร่องไปใช้ในโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจ ในการฝึกอบรมระดับมาก ประเด็นนี้อภิปรายได้ว่าบทเพลงมีความเหมาะสม ไม่ยาวมากเกินไป การใช้สัญลักษณ์มือทำให้เข้าใจง่าย ชุมชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ และน่าสนใจ ดังนั้นผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมจึงพร้อมที่จะรับสาระ ความรู้เหล่านี้ เพราะสามารถนำไปใช้ได้ทันที ที่ได้จากการศึกษาไปเสนอแนะให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน ซึ่งสามารถกำหนดเป็นเชิงนโยบายที่เสนอแนะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิรมณ กาสังค์ ทศนีย์บุญเติม อรพรรณ ลือบุญรัชชัย (2558) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้า ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสมระดับมากถึงมากที่สุด และ ความรู้เจตคติความสามารถของผู้เข้ารับการ อบรม เพิ่มขึ้นจากก่อนได้รับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ความพึงพอใจหลังการอบรมอยู่ในระดับระดับมากถึงมากที่สุด การติดตาม ผลการดูแลผู้สูงอายุ

ที่มีภาวะซึมเศร้าหลังการอบรม พบว่าภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุลดลงจากก่อนได้รับการดูแลอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.5 ผลการติดตามโดยการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้ดูแลสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้าทั้งด้านร่างกาย จิตใจและ สังคม ทำให้ภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุลดลงและผู้สูงอายุพึงพอใจที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการสรุปบทเรียนในการดำเนินการตามหลักสูตรดนตรีและเพลงอีสานใต้สำหรับผู้สูงวัย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถนำไปเผยแพร่ในการดำเนินการในโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตเทศบาลข้างเคียงต่อไปได้
2. การต่อยอดหลักสูตรผู้สูงวัย ในอนาคต ควรคำนึงถึงความต้องการ และศักยภาพของผู้สูงอายุและผู้ที่อยู่ระหว่างการเตรียมเป็นผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดหลักสูตรผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุในชุมชนเมื่อสถานภาพบริบท และความต้องการของผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงไป
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกำหนดในแผนยุทธศาสตร์ หรือแผนพัฒนาตำบลเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืนในการดำเนินการในโรงเรียนผู้สูงอายุ
4. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายรองรับสังคมผู้สูงวัย ควรมีการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อรองรับสังคมผู้สูงวัยให้มีความหลากหลาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการหลากหลายศาสตร์ต่าง ๆ ที่สามารถนำไปกำหนดในหลักสูตรผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดความหลากหลายและสามารถต่อยอดเป็นหลักสูตรตัวอย่างให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบหลักสูตรผู้สูงวัยในหลากหลายพื้นที่ในระดับพื้นที่เมือง พื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบทและพื้นที่ชนบท เพื่อพัฒนาให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพและตรงกับความต้องการในหลากหลายมิติ
3. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงวัยในพื้นที่ต่างๆ เพื่อพัฒนาให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพและตรงกับความต้องการในหลากหลายมิติ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2559). *คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2561 เข้าถึงได้จาก <http://www.dop.go.th/th/know/5/24>
- ณัฏฐริตา เทวเลิศสกุล วณิศาศิริวรสกุล และชัชสรีย์ รอดยิ้ม. (2559). “แนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลัง กรณีศึกษาเทศบาลนครรังสิต. *วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 9,(1), 529 –544.
- เทศบาลตำบลอิสาน. (2564). *ข้อมูลตำบลอิสาน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2564 เข้าถึงได้จาก <http://isan.go.th/information-isan>
- ประนอม โอทกานนท์ และจิราพร เกศพิชญพัฒนา (2537). รายงานการวิจัยการศึกษาความต้องการการพยาบาลของผู้สูงอายุในชุมชนและสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ. คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประนอม โอทกานนท์, รัชนิภรณ์ ทรัพย์กรานนท์, วารี กังใจและสิริลักษณ์ โสมานุสรณ์. (2557) “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องทักษะการจัดการความรู้ด้านการสร้างเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงวัย”. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 22 (5) (ฉบับพิเศษ), 716 – 730.
- วิรมณ กาสิวงศ์, ทศนีย์บุญเดิม, อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย (2558). “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้า”. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*, 8 (2), 189 – 195.
- สุมาลี สังข์ศรี (2544). รายงานการวิจัยการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ.
- เอกพิชญ์ ชินะชัย. (2557). “ความพร้อมของชุมชนในการรองรับชุมชนผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่.” การประชุมวิชาการ “การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืนครั้งที่4” มหาวิทยาลัยขอนแก่น 11-13 มิถุนายน 2557, 202-207. ขอนแก่น:มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

